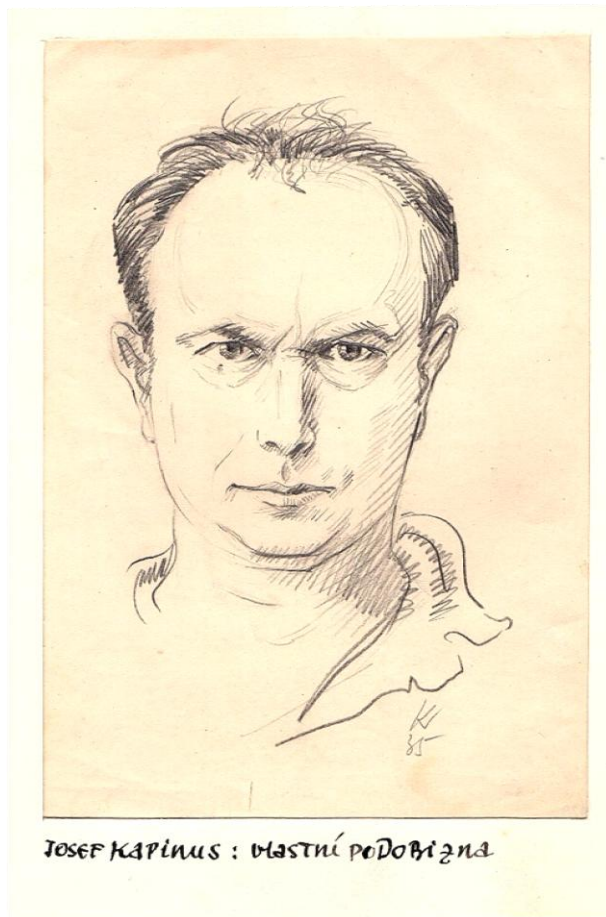

BULLETIN

Společnosti Otokara Březiny

76

Jaroměřice nad Rokytnou

ZÁŘÍ 2020

Tělo

Řekni mi, duše má (z daleka jsi se vrátila),
koho jsi na zemi potkala, viděla, ztratila?
Z hlubin se hudba ozvala, sněžení ledových hvězd,
zachvění éterných retů:
Jitra, poledne, průvody květů.

Jitra má bloudila v mystickém osení
cestami prvních sedmikrás.
Chvilé jak rosa se jiskřily v zeleni,
stvol každý, jak by právě z něj odlétli tajemní ptáci, se třás:
a jak by ve slunci nejdražší kadidlo hořelo,
azurným dýmem pokrylo ostatní světy a vůněmi nás.

Od solných jezer se poledne blížila; žhavostí blankytů
všemu, co zemřelo, let jejich zazvonil hranami;
křídla svá fosforová po celém obzoru k zenitu
prostřela nad námi.

Kam jejich stíny se složily, zraky se v umdlení zavřely,
krev jako výheň metalu reflexy v nejčistších snech:
mučící palčivost uprostřed věčnosti štěstí,
nebeské město v plamenech.

Květy jsem viděla: držely kalichy do slunce rozvité
jak panny své lampy, zlatými oleji nalité;
a v lampách ohně se ve větru vlnily, temněly, nítily,
na cestu tajemné rozkoše svítily.

Řekni mi, duše má, kam jitra tvá zbloudila,
poledne odlétla,
bohatství květů jak odkvetla?
Jitra má zpívají přede mnou
v růžích, jež nevadnou;
poledne v hnízdo své do slunce odlétla,
se sluncem zapadnou;
a květy mé v tázavém pohledu zraků mých
nemocí zemřely záhadnou.

Otokar Březina, *Stavitelé chrámu*

Čtení o Otokaru Březinovi

Jiří Poláček

Pražský Institut pro studium literatury již několik let vydává antologie věnované převážně českým spisovatelům 20. století, přičemž je pojímá jako „čtení“. Dosud tak přiblížil život a tvorbu (a hlavně její reflexe) Václava Havla, T. G. Masaryka, Jaroslava Haška, Elišky Krásnohorské, Jaroslava Seiferta a Richarda Weinera, jakož i Karla Teiga, Marie Majerové, Bohumila Hrabala či Jiřího Koláře. S vročením 2019 tuto edici rozšířil antologií *Čtení o Otokaru Březinovi*, kterou uspořádali Josef Vojvodík a Michal Topor.

Úvod knihy napsal Josef Vojvodík. Charakterizuje v něm poslání a strukturu antologie, ale zejména osobnosti a březinovské práce autorů zařazených textů, jež pocházejí z let 1896–1968 (edičně je připravila Eva Vrabcová). U každého z nich jsou pak uvedeny původní bibliografické údaje a vždy je připojen autorův medailon, což významně zvyšuje hodnotu celé antologie, mající podtitul *Kritika a zjevení*.

Řečené texty jsou rozděleny do sedmi bloků. Do prvního z nich editoři zařadili nejprve studii Sigismunda Boušky z časopisu *Nový život* (1896) nazvanou Otokar Březina (zde i u několika dalších textů ponechali chybnou podobu básníkovy jména, což v této recenzi rovněž akceptuji). K ní poté přidali Šaldovu recenzi sbírky *Větry od pólů* (*Literární listy* 1897), posudek sbírky *Stavitelé chrámu* od F. V. Krejčího (*Rozhledy* 1899), soud Miloše Martena o sbírce *Ruce* (*Srdce* 1902), Dykovu recenzi *Hudby pramenů* (*Přehled* 1903) s polemickou reakcí Miloše Martena (*Volné směry* 1903) a stať Jindřicha Vodáka Věřící člověk (*Čas* 1903), představující reflexi Martenova knižního eseje *Otokar Březina* (1903).

Druhý oddíl zahrnuje studie Emila Saudka (O světovém názoru Otokara Březiny, *Vídeňský deník* 1908), Arna Nováka (Velký syntetik, *Přehled* 1908) a F. X. Šaldy (Otokar Březina. Kritický medailon, *Novina* 1908), k nimž jsou přiřazeny reflexe souborného vydání pěti Březinových sbírek od Emanuela Chalupného (Básnické spisy Otokara

Březiny, *Přehled* 1913) a Jindřicha Vodáka (K novému vydání básní Březinových, *Čas* 1913).

Třetí blok tvoří jen dva texty, což platí i o bloku čtvrtém. První dvojici představují stati Otokara Fischera (U Otokara Březiny, *Cesta* 1918) a Arna Nováka (Mystikův hlas v hodinách budování a zkoušky, *Venkov* 1919), druhou texty připomínající Březinovy šedesátiny: článek Josefa Hory Otokar Březina (*Rudé právo* 1928) a Demlův Básník víry (*Tvar* 1928).

V pátém oddílu lze číst hlavně nekrology. Jde o známý článek Karla Čapka Magister divinus (*Lidové noviny* 1929), za nímž následují ohlédnutí Františka Götze (Otokar Březina mrtev, *Národní osvobození* 1929), Jaroslava Durycha (Za Otokarem Březinou, *Lidové noviny* 1929) a F. X. Šaldy (Problémy březinovské, *Šaldův zápisník* 1929). K této čtveřici je přiřčen nekrolog Ferdinanda Peroutky (O příbuznosti s Otokarem Březinou, *Přítomnost* 1929), odmítnutý Jaroslavem Durychem (*Akord* 1929), projev Otokara Fischera přednesený na matiné v pražském Národním divadle (Otokar Březina, *Naše doba* 1929) a ohlédnutí Jiřího Karáska ze Lvovic (Pohřeb básníkův. Za Otokarem Březinou, *Literární rozhledy* 1929).

Texty v šestém bloku vznikly ve spojitosti s Březinovými jubilei nebo pojednávají o dílčích aspektech jeho osobnosti či tvorby. Editori tu přetiskli články Bedřicha Fučíka (K výročí smrti Otokara Březiny, *Literární rozhledy* 1929–1930), Emanuela Chalupného (Poměr Otokara Březiny ke katolicismu, *Národní osvobození* 1930) a Jaroslava Durycha (Doslov k případu Otokara Březiny, *Akord* 1932), leč i ukázkou z březinovské monografie Pavla Fraenkla (Samota Otokara Březiny, *Listy pro umění a kritiku* 1937). Další texty připomínají desáté výročí Březinova skonu. Jsou to články Arna Nováka (Deset let od smrti Otokara Březiny, *Lidové noviny* 1939), Karla Poláka (Otokar Březina, *Národní práce* 1939) a Rajmunda Habřiny (Země Otokara Březiny, *Venkov* 1939). Zbylé dva texty mají specifický charakter: lze to říci jak o Několika aforismech k dílu Březinovu od Václava Navrátila (*Kritický měsíčník* 1939), tak o studii Oldřicha Králíka Pojetí bolesti ve *Větrech od pólů* (*Řád* 1940).

Poslední blok obsahuje zamyšlení Felixe Vodičky (Společenská úloha díla Březinova. K výročí úmrtí Otokara Březiny před dvaceti lety, *Lidové noviny* 1949), článek Jiřího Brabce (Otokar Březina /1868–1929/, *Literární noviny* 1958) a připomínku dalšího Březinova jubilea od Miroslava Červenky (Otokar Březina v září 1968. K stému výročí básníkovy narození, *Rudé právo* 1968).

Velmi cennou součástí recenzované antologie, střídavě ilustrované Březinovými portréty a reprodukcemi obálek či ilustrací jeho děl, je soupis básnických knih (samostatných i souborných vydání, výborů a edic korespondence) a březinovské literatury, dovedený až do roku 2019. Tuto bibliografii, jež je dílem Anežky Libánské a Michala Topora, doplňuje ediční poznámka, rejstřík Březinových prací, jmenný rejstřík, informace o editorech a anglické resumé. Je nasnadě, že *Čtení o Otokaru Březinovi* představuje významné dílo zpřístupňující reflexe Březinovy tvorby, byť jenom z vymezeného období; pozdějších soudů je však ještě hodně, takže by z nich bylo možno vytvořit další antologii.

Vydání knihy těsně před epidemií nám neumožnilo uskutečnit prezentaci antologie. Ta se uskuteční v Jaroměřicích nad Rokytnou v sobotu 26. 9. 2020. Knihu lze zakoupit u knihkupců či za zvýhodněnou cenu přímo v Institutu pro studium literatury v Praze. *Čtení o Otokaru Březinovi* bude k dostání i 26. 9. na přednášce Michala Topora (viz pozvánky na konci tohoto čísla).

Čtení o Otokaru Březinovi / Nalezen v překladu

(anotace přednášky Michala Topora)

Přednáška v základním obrysu představí nedávno vydanou antologii *Čtení o Otokaru Březinovi* (eds. Josef Vojvodík a Michal Topor) jakožto pokus o zachycení důležitých momentů v dějinách kritické i polemické reflexe Březinova díla. V návaznosti na to přednáška naznačí některé březinovské souvislosti aktuálně realizovaného badatelského projektu věnovaného osobnosti Emila Saudka (1876–1941), jednoho z výrazných březinovských překladatelů a vykladačů.

Josef Kapinus (úvodní řeč při vernisáži výstavy)

Ivo Binder

Vážené dámy a pánové,

jsou osobnosti, které nenápadně procházejí našimi životy, aniž bychom si aktuálně uvědomovali, co vše pro nás znamenají! Teprve když se jejich život překlopí do věčnosti, dochází nám, o kolik by byl náš život bez nich chudší. Takovým pro nás byl i Josef Kapinus. Sochař, kreslíř, grafik, ilustrátor, kulturní badatel a propagátor a v neposlední řadě i pedagog. Svoji neúnavnou pílí a širokým záběrem pomáhal vytvářet a udržovat úroveň kulturnosti a kultivovanosti společnosti, která teprve dává vyrůst silným osobnostem.

Expozicí, kterou jsme v Muzeu Otokara Březiny nachystali a kterou dnes otevíráme, jsme chtěli při příležitosti stodvacátého výročí jeho narození připomenout jeho působení v našem kraji a také náš dluh vůči němu.

Josef Kapinus, rodák z Lázu u Nových Syrovic, kde se na počátku dvacátého století narodil, spojil svůj život právě s Jaroměřicemi. S městem, které přijal za své a kterému sloužil více než půlstoletí jako učitel, organizátor kulturních akcí, vlastivědný badatel a popularizátor, ale zejména jako umělec a osobnost hodná tohoto jména. Zanechal po sobě žánrově rozmanitou tvorbu. Od grafiky, tvorby písma a ilustrace, přes významné zakázky ve veřejném prostoru až po funerální plastiku. Každá z těchto aktivit by stála za podrobnější studium. Jeho tichá skromnost, jež mu bránila se vehementně prosazovat, a nelehká sociální situace rodičů, která mu nedovolovala absolvovat akademické umělecké studium, ho neprávem odsoudily k postupnému zapomínání s nálepkou regionálního umělce.

Již od studentských let vyhledával s velkou houževnatostí každou příležitost k výtvarné tvorbě a k jejímu prohlubování a zdokonalování. Po absolvování moravskobudějovického gymnázia odešel do Prahy na učitelský ústav. Současně však navštěvoval večerní kurzy na umělecko-průmyslové škole u profesora Karla Štipla, žáka Josipa Plečnika a Josefa Drahoňovského. Soukromě studoval literaturu o umění,

navštěvoval výstavy, přednášky, zajímal se o tvorbu svých uměleckých kolegů. Zabýval se dílem Myslbekovým, Štursovým, ale i Charlese Despiau a Aristida Maillola. Při svém usilovném studiu se setkal s dílem sochaře Františka Bílka. Byl ohromen jeho kreativitou a žánrovým záběrem jeho tvorby. Zejména jej však zajímala Bílkova práce se dřevem. Nadšeně uvítal Bílkovo pozvání k práci v jeho chýnovském ateliéru a prožil u něj opakovaně prázdninové měsíce. Přes veškerý obdiv a vděčnost se však Josef Kapinus brzy od Bílkova vlivu odpoutává. Zajímají ho jiné výtvarné problémy a především je jeho povaze cizí Bílkův patos. Umělecky blíže má k dalším dvěma sochařům, s nimiž se setkal a kteří dali jeho tvorbě významný impuls: byli to profesor vídeňské akademie Anton Hanak, tvůrce novoklasické portrétní sochy, a Ivan Meštrović, jehož dřevěné reliéfy poskytly Josefu Kapinusovi cenné podněty pro jeho vlastní tvorbu. Významnou událostí pro jeho umělecký vývoj byla studijní cesta do Itálie, kterou podnikl roku 1929. Oslovuje ho tam zejména renesanční umění, obdivuje terakoty Mazzoniho a Nicollò dell'Arca a glazované práce Lucy della Robbii. Pálená hlína se od té doby stala jeho hlavním médiem. Nastupuje období jeho tichého heroismu, kdy po splnění svých učitelských pracovních povinností se denně uzavírá v malém ateliéru, v němž se věnuje zejména portrétní tvorbě. Pracuje s plným respektem k portrétovaným, hledá vlastnosti nebo detaily, které vystihují model v jeho celistvosti. Každý z nich má pro něho nezastupitelný význam, ať je to řemeslník, duchovní, nebo umělec. Zpodobuje osoby z okruhu Otokara Březiny a Jakuba Demla, jsou-li mu blízké, osobnosti regionu, své přátele. Zejména ho však zajímají ti, s nimiž se denně stýká, setkává je, učí jejich děti. Kapinusovo tvůrčí rozpětí jsme se pokusili naznačit i touto expozicí, představující vedle sakrálních motivů portréty vlastivědných badatelů, jakými byli ředitel moravskobudějovického gymnázia Josef Fišer nebo autor publikací z oblasti hudební a výtvarné kultury Alois Plichta. Vedle básníka Otokara Březiny se zde setkáme s bustou malíře Františka Šindeláře, hudebně aktivního jaroměřického děkana Josefa Peksy, ale také prostých žen, matek i dětí. Za půl století jeho umělecké činnosti tak vznikla galerie osobností – zvěčnělá historie města. Nejen jako sociologický vzorek, ale jako ztělesnění duše jednoho města.

Domnívám se, že jsme mu zavázáni nejen jako tvůrci, jehož umělecká díla teprve musí být doceněna ve své kvalitě i významu, ale i našim předkům a obci, aby se odkaz tohoto umělce a jím vytvořená portrétní galerie osobností stala součástí našeho života ve formě památníku nebo stálé expozice tohoto pozoruhodného díla.

Jaroměřice nad Rokytnou 30. června 2020

Vernisáž s promluvou Ivo Bindera se zopakuje při setkání členů a přátel díla Otokara Březiny (vzhledem k omezením v době vrcholící epidemie v prvním pololetí tohoto roku) 12. září 2020. Více na pozvánce na konci tohoto bulletinu.

Výstavu je možno zhlédnout do 6. listopadu 2020

Vzpomínka na Otokara Březinu

Rudolf Pannwitz

Otokar Březina nežil v klauzuře. V jeho bytě se vystřídal mnoho významných návštěv, spisovatelů a kulturních osobností, ale navštěvovali ho i studenti a prostí lidé. Přitahoval rovněž osobnosti jiných národností. Jednou z nich byl Rudolf Pannwitz (1881–1969) – básník, filozof, antropolog a humanista. Vystudoval filozofii, germanistiku a klasickou filologii na univerzitách v Berlíně a Marburku. Zabýval se analýzou moderní evropské kultury, humanistickou obrodou a zduchovněním člověka. V jeho knize *Krise evropské kultury* (1917) se jako v jedné z prvních objevuje termín „postmoderní“. Založil a vedl časopis *Charon*. V roce 1917 navštívil Otokara Březinu. Tuto návštěvu popsal v článku *Vzpomínka na Otokara Březinu*, z nějž uvádíme následující úryvky.

Žil jsem od podzimu 1916 u jezer solnohradských. V prosinci 1917 odcestoval jsem do Prahy, podnět k tomu dal Hofmannsthal. On, Josef Redlich a Hermann Bahr byli tři rakouští přátelé Čechů. Hofmannsthal si přál, aby se ze strany Němců hledalo spojení s českou kulturou. Já měl mluvit s hlavními lidmi a potom napsati knížku pro jeho Rakouskou knihovnu. Z toho – to budiž předem připomenuto – se

rozvinula, poněvadž rozsahu přibývalo, řada pojednání, která vyšla nejprve v časopise *Der Friede* a potom přepracovaná a sloučená v samostatnou knihu *Der Geist der Tschechen*. V této souvislosti poznal jsem Březinu, z popudu vlastního a z popudu přátel, a jenom proto, že to byl Březina. Šalda byl tak laskav a dal mi na něj doporučení, a tak jsem mohl býti u něho v Jaroměřicích několik dní návštěvou. Ostatně má *Krisis der europäischen Kultur*, která vyšla půl roku před tím, otevřela mi nejen duchy, nýbrž i srdce.

Nebylo daleko do Vánoc. Když jsem přišel na místo, bylo již tma: sníh a hvězdnaté nebe, ale málo zima. Trochu mi dělalo starost, že v této době v malém moravském místě vystupuji, jediný Němec. Především vstoupil jsem do poštovního vozu a dostal se do řeči s listonošem, který uměl německy. Řekl mi, když jsem jmenoval Březinu, že jeho jméno jest Jebavý a také Březina a že jest básník; on že k němu chodí třikrát denně. Březina prý je vždycky doma a jen někdy večer prý chodí do hospody, ale velmi zřídka. Předbívám, abych tu uvedl významnou maličkost. Ve vlaku mně jmenovali hostinec Jindrův; tam prý dostanu jíst. Šel jsem tedy tam. Zpočátku bylo vše cizí, ne však nepřívětivé. V osm hodin večer doprovázel mne Březina zpět, já byl mezitím u něho. (...)

Poptává se, našel jsem cestu k Březinovi. Bydlel v maloměstské ulici s nízkými domy, v domě pekaře. Tam měl dvě světnice. Nejprve se přišlo do ložnice, která odpovídala rázu toho domu, byla docela jednoduchá a bylo v ní jen to nejnnutnější. Odtud vedly dveře do pracovny. Ta byla v tomto životním prostranství chrámem, barevná a duchovní, s ušlechtlejším nábytkem a s milovanými knihami a obrazy. – Březina jest nový typ a k tomu jedno jediné individuum a jenom tak jest mu rozuměti. On jest Slovan bez napařování, věrná odpočívající hrouda a rozsévač a žnec po celá staletí se sklopenou hlavou zbožně sloužící. Ale on je také bytost, jejíž odevzdanost v nezměrných údobích naplňovaly a utvářely síly země a nebes, nebem jest on, které se zezemštilo v obilném poli zeslunečnělém. On je též čarodějem nejryzejší duše, jehož pouhá vnitřní jsoucnost je kosmickým účinkem, jehož okamžiky všecky mají podíl na díle stvoření a vykoupení. A tak všechno, čehokoliv se dotkne – a jeho

dotekům není hranic – vytěžuje do věčností, a nikoli proto, že by to, co je těžké, bral na lehkou váhu, ale poněvadž až do posledního kvintlíku celou váhu a tíhu všeho spolusnáší a spolupoznává, jsou pekla jako oddělené okrsky pro něj zrušena, a kletba přítomnosti, se vším, co je v ní démonického, proti čemu jiní urputně zápasí, obrací se mu již v požehnání pohledem eonských obětování z druhého světa. Pro Březinu je samozřejmé, že stojí v epoše, která mu, podle svého vnitřního smyslu, jest největší, a on, jenž tlumeně se pohybuje na své půdě, jenž je učitelem v městečku a nenápadným jako jeden z českých a moravských bratří, je zároveň polyhistorem a Evropanem, se vzděláním a účastí, které představují osobní kulturní syntézu; přitom obrácen na posledně podstatné, tedy obtočen zářícími věnci vrcholů, svou vlastní hlavu mezi nimi zdvihaje. Toto se musí jasně věděti, aby se zhodnotil význam a ráz jednotlivých projevů.

Březina mi vyšel naproti a oběma rukama stiskl mou ruku, aby ji potom dlouho podržel. Řekl jen: „Bratrské díky.“ Právě tak tomu bylo, když jsem mu podal své *Dionýské tragédie* s věnováním, během dalšího styku. Mne dojímala jeho vroucnost a pohříženost, to jen ještě lidské, co nezanechávalo žádného zbytku. Jediným obalem, jejž bylo cítit, byl způsob, který by tak připomínal starší učitele z mládí mé matky, při tom však byl prost jakékoliv pedanterie, přecházel v nenápadnost samorostlého mystika a především ohromoval jako mluvící němota duše, jaká je tady jednou a jednotlivá. – Ve svém pokoji ukazoval mi různé věci – a hovořilo se, nevím už, jak to všechno za sebou následovalo. Myslím, že prvně přišel na řadu německý exemplář jeho *Rukou* s ilustracemi Bílkovými. Při tom z hluboké lásky pramenící slovo: „A vy jste mluvil s mým dobrým přítelem Bílkem.“ Nato mi ukazoval Bílkovy kresby, které visely na stěně. Potom vyhledal některé své básně a místa v nich, aby na nich ukázal, co máme spolu příbuzného. Při té příležitosti: „Toto je můj confiteor.“ Došlo na to, že jsem rozvinul myšlenku, že běží přímo o život, a to v jeho celistvosti; že jsem proti mystice stavěl složitou přírodu, jak jest podle mého uchopitelná v totalitě každého jednotlivého fenoménu. Mluvil jsem o takovém pohledu na svět, ve kterém nekonečné jest vlastností konečného a duch věcí nepřeletuje,

nýbrž postupně je převádí do své formy, aby je, postupuje ještě dál, na největším stupni znovuvy tvořil v jejich vlastní formě, nyní již jako stvoření své. (...)

Mluvili jsme mnoho o poměru mezi našimi národy a kulturami: Řekl, že Němec má tajnou lásku k Slovanům, a že pro to musí být nějaký důvod. Všichni velcí Němci – nejvíc Nietzsche – milovali Slovany. Vypravoval jsem o Kramářovi, s nímž jsem byl mluvil; to bylo hned nato, když ho propustili z vězení; bylo mi nápadné, jak málo vzpomínal na příkoří. Březina řekl: „On je právě Slovan. Slované jsou lidští, prostí, pokorní. Jsou ještě naivní. Kramář je nejlepší Rakušan a přítel Němců. Teď nahlédla vláda jeho politiku a Czernin dělá jeho politiku vůči Rusku. Němci a Slované musejí pracovat spolu. Pro novou slovanskou a pro každou kulturu je svobody potřeba. Výchova se musí změnit. Jiní lidé musejí se dostat k vládě.“ V té souvislosti zdůrazňuji ještě jednou: každý fantastický názor o člověku a o lidských poměrech jest Březiny dalek. O propastné hrůze, o nutných mukách, o nedostatečnostech: o tom o všem on ví. Ale bere to na sebe, na svůj národ, na lidstvo, a žádný pokus není mu příliš smělý, který směřuje k vykoupení. (...)

Rozšiřuji přehled po kultuře a literatuře, kterou jsem u Březiny našel: podle knih, které jsem viděl, a podle toho, co mluvil. Zdůrazňoval čtení hluboké proti čtení mnohému (snad opak toho, co ještě dnes u Slovanů znamená četba). Co on četl, to nebyla ohromná spousta, nýbrž velkolepá synthesisa, vnější bohatství, které vyplývalo teprve z vnitřního roztavení. V originálech jsem tu našel, kromě děl slovanských a německých, knihy latinské, francouzské, vlašské, španělské, anglické – později arcit' přibyly i řecké. On se učil jazykům podle jakési praktické metody (zmínil se o Toussaint–Langenscheidtovi), aby co možná nejrychleji přešel k podstatným textům; tedy mimo všecku filologii, jen aby mohl naslouchati jazykům ducha. Měl, v překladech, texty orientální. Především Vědy a Upanišady, v překladu Deussenově. Privil, že vůbec vyšel od Schopenhauera a nazýval ho velikým. Měl tam stát *Sacred Books*. Byl tam i svazek Neumannova *Buddhy*. Řekl o tom, že je to živé, jinaké než od profesorů, on že miluje zvláště i jeho poznámky. Německý překlad Laoze od Richarda Wilhelma se mu nezamlouval,

francouzský od Julienu je prý lepší. Tak i překlad *Tisíc a jedné noci*, poněvadž pochází od skutečného básníka. To je ostatně správné: již francouzština má ve svých pojmech více logické nuance, a jestliže racionalizuje poněkud i Orient, tedy prý tím přece z něho dobývá a vynáší něco, co je v něm samém uloženo, takový překlad nepodá sice plného rozsahu, ale pracuje s jemným taktem. Překonány jsou ony francouzské překlady na stupni, jakého dosáhl Neumann. Sama *Tisíc a jedna noc*, pravil, náleží k největším. Při příležitosti o tom, co jsem napsal o Baconovi, ukázal mi Baconovy *Eseje*. Kant a jiní filozofové byli mezi jeho knihami. Proti Hegelovi mluvil, zvláště proti hegelianům. Tu byl původním Schopenhauer, a Březina mi dal ihned za pravdu v tom, co jsem řekl o Hegelovi. Se zvláštním zájmem poukázal na řadu nových Francouzů a Angličanů (už nevím, kteří to byli). Z Čechů připomněl Machara, ten je prý velký básník, a co mluví, je prý duší českého národa; také prý má veliký vliv; přijedu-li prý do Vídně, mám prý ho navštívit. – O svém vlastním díle řekl, že vyjdou po válce, s ilustracemi Bílkovými, dva svazky próz: *Hlas pramenů* (co my teď máme také německy pod názvem *Hudba pramenů*) a *Skryté dějiny*, a že to bude ihned překládati pražský básník Otto Pick. – Též o německé literatuře opět a opět se mluvilo. Ze starších německých autorů měl Březina mystiky: Eckharta, Taulera. Zmínil se o jejich silném jazyku. Ale jazyka, jako je dnešní, nelze prý potřebovati, není prý přiměřený duchu. Mystikové prý mají ještě jeden nedostatek, jsou prý nejasní, ale příroda prý je jasná. O Goethovi řekl, že byl ve svém mládí nejsilnější: tedy se mu jeho krystalizace a kultura epochy jeho stáří nezživotnila. Během řeči mluvil o neukázněnosti německého ducha.

Jeden z hlavních rozhovorů týkal se naší doby a politiky. Rozumí se samo sebou, že moje návštěva u Březiny neměla žádného politického úmyslu. Ale o tom, oč mně vcelku běželo, mluvil jsem také s ním. Musím o tom něco vypravovati a vyložiti. – Ale ke konci roku 1917 běželo o to, možno-li Rakousko zachránit. Bylo možno je zachránit jen tím, že by se vyšlo vstříc Čechům a s nimi a jimi. Co se stalo dál a při tom, nepatří sem. Našel jsem v Praze dokořán otevřená srdce a silnou vůli k evropskému. Kdyby bylo Rakousko zavčas porozumělo, jak věci jsou, bylo by snad mnohé dopadlo jinak, přinejmenším mírněji. Březina pravil,

že má idea s Vídní a Prahou jest velmi geniální koncepce, že však skutečnost bude v ní škrtnuti. Řím a Vídeň byly prý neštěstím Čechů. Možný prý jest jenom federalismus. Který způsob spojení by byl ten pravý, to prý jest ještě nejisto. Je prý potřeba velikého státníka; musejí prý vládnout filozofové. Potom mluvil – jako všichni – proti byrokracii a militarismu, dále proti tisku a proti literátství. Také mluvil proti demokracii. V tom všem neviděl on budoucích forem. Ostatně on vlastně nemluvil proti Rakousku, rozhodně však proti Uhrám. Vůči Rakousku neměl důvěry, avšak dále jej ovládal cit pro dlouhou životní pospolitost, zatím co dvojmonarchii na útraty třetího on jako každý odmítal. Jakmile jsem začal rozvíjet všeobecný problém evropský, dokonale souhlasil.

Naše rozloučení tkví ve mně silnou vzpomínkou. Mluvili jsme o městě a o venkově a o jeho venkovské odloučenosti. Privil: „Tak je to pro tvořícího lepší. Tvůrce musí býti osamělý.“ Přál mi štěstí pro mou tvorbu; jsem prý v ní šťasten. Potom mne vzal za ruce: „Můj nejlepší bratrský dík, že jste mne v mé úplné samotě našel. Učinil jste mi velikou radost.“ Potom: „My se, doufám, v tomto životě ještě jednou uvidíme.“ Vidím ho před sebou, jak stojí uprostřed ložnice, skrze kterou ho opouštím. Malá postava, oděv docela jednoduchý a starého střihu, ležatý límec a do hrotu střižené cípy. Hlava, jako aura okolo jeho tělesné nepatrnosti, jemná, barevná, duchovní. Zatímco jsem šel až ke dveřím, stál na svém místě, nevýslovně vroucí, a jak jsem se s tím u Slovanů a Slovanek častěji shledával, s výrazem jakoby v sebe propadlým a až zbezvýrazněným. Tak schyloval hlavu a ukláněl se lehounce, drže tělo docela přísně a skoro dětsky, až jsem zavřel dveře. Předtím, pravil jednu chvíli, když jsem byl cosi řekl o vyslovení toho, co se děje v nitru: „Většina toho přece jen zůstává němá.“

Článek Rudolfa Pannwitze Vzpomínka na Otokara Březinu uveřejnil časopis *Slavische Rundschau*, ročník 3, č. 3, březen 1931. Se svolením Rudolfa Pannwitze přeložil Jakub Deml. Roku 1936 vydala Marie Rosa Junová v Tasově.

Martínkov na Horácku

Marie Máchalová

Následující ukázka vyjadřuje lásku ke kraji autorčina dětství. I když bylo jejím rodným městem Brno, nejkrásnější léta prožila v Martínkově, ve vesnici na úpatí Českomoravské vrchoviny napůl cesty mezi Novou Říší a Jaroměřicemi.

*Nechvátejte! Proč chvátáte?
Těch věcí, které právě vidíte vřkol sebe, neuvidíte už nikdy tak!*
Otokar Březina

Nechvátejme Horáckem, zastavujme se jako Mistr na svých cestách. Ve chvíli, kdy k nám doletí vzdálená modlitba klekání a v nafialovělý kouř pasáckých ohňů se mísí soumrak, kdy roviny a kopce utonou v proudění noci a někde v koutě nad lesem zatluče neviditelná ruka do černého sametu první hlavičku zlatého hřebíku – v té chvíli se nám zdává, že jenom zde se mohla zrodit Březinova mystická poezie.

Proč ustavičně mluvit o horácké chudobě? Lidem neznalým zdejších poměrů se pak zbytečně vkrádá do duše nevhodný soucit a mylná domněnka, že všechny kraje Českomoravské vysočiny jsou jenom kámen, písek, věčná lopota na miniaturních políčkách. Je pravda, že kolem Třebíče a Telče neroste cukrovka jako Hanákům, že na moravské Sibiři za Želetavou by stěží dozrávalo víno: všimněme si však dědin na úpatí (které se stejně čítají k Horácku), abychom nepřehlédli úrodná pšeničná pole, louky s travou až nad kolena. V zahradách hoří růže a u splavu zpívá stříbrná mlha, noci jsou vlahé, sladké jako jižní hvězdy, a přece je tu něco, co v každé době odlišuje Horácko od šumící krve Slovače, požehnání zavlažené Hané a slunné romantiky dolin. Cítíte to v kostelích s posvátnou vůní kadidla, na lučinách zkropených rudou krví totenu, v hovoru borovic, ve snění moudrých kaštanů, právě tak jako v chuchvalcích violových závoju, jež splývají po kopcích. Smírné tónování barev, nadechnutý stesk dalek, tisíciletí zakletá v žulových balvanech jsou snad jakýmsi odrazistěm ke křišťálovým výšinám umění. Horácko je chrám Mistrovy mystiky, jeho země, jeho bohatství. Horácko je melancholií orosená a vítězným odpoutáním se poznamenaná Březinova báseň i Demlova síla úderu.

Jistě nejsou jen k městům připjata jména těch, kteří představují horáckou aristokracii ducha, svědčí tomu mezi jinými také Martínkov. Slavný i neslavný Kosmákův Drnkálov. Oblíbený lidový kukátkář zajisté měl dosti důvodů, aby přezdívkou trochu polechtal rodné hnízdo. Nazlobili se ho Martínkovští dost a dost – však je známo, že všichni šosáci světa ve všech dobách se cítili pohoršeni, vymkla-li se z jejich středu silná individualita, nepoznamenaná jejich malodušností. V časovém odstupu je to jen důkazem, jak mizivou cenu má hmotářské hemžení: ani jména nezbyla za sto let po těch, jimž byl silně proti myslí vzestup chudého chlapce, a přece Kosmák, ten Vašek kostelníkův, ještě dlouho bude oporou jejich potomkům. Zákon zdravého růstu, nejodolnější stromy bývají tam, kde vítr nejvíce šlehá. A jak jimi vzdušné a nevzdušné vlny zmítají, rozrůstá se podle povahy hněv, mrzutost či porozumění vůči příslovečným nádobám křehkosti a smysl pro humor, vyplývající z poznání, že lidé nejsou ani čerti, ani andělé.

V Martínkově působil jako administrátor i básník Jakub Deml. Mladý idealista hovořil o františkánské pokoře a Kristově lásce k chudým, martínkovské ovečky a beránci však chtěli mít na faře pána! Až kdysi před poutí se ukázala naděje, že se jejich nápor osvědčil. Na faře, jindy tak skromné, horlivě se vařilo, smažilo, a selky samy, pozorující ten shon, snášely tam křehká kuřátka i nekřehké husy a vykrmené kachny, staříčká slečna hospodyně (bývalá to hraběcí kuchařka) měla plné ruce práce. Konečně přišlo poutní ráno, slavná mše, prozatím bez hostí; obec tedy usoudila, že okolní páni děkani a faráři se sjedou až k obědu. Stůl bělostně prostřený, slečniny božíhodové příbory se třpytí, z kuchyně se táhne devatera vůně, pana kuchařka čeká, čeká, ale kočáry nikde. Až v okamžiku největšího napětí se otevírají dveře, a všech šest dědů z obecního chudobince se žene do pokoje. Pan páter Deml mile vítá své pozvané, pobízí ke stolu a nařizuje slečně, aby nosila jídlo. – Ach, ach, křupavá kuřátka a vonící husičky, jak vás martínkovské hospodyňky litovaly! Jako kdyby se váš osud změnil, kdybyste, nebohé pečenůstky slavnostní, byly skončily v žaludku okolních panáčků!

Kromě Demla byl tu farářem P. Josef Ševčík, jehož zásluhou stojí v jeho pozdějším působišti *Babicích* kříž od Demlova přítele, akademického sochaře Františka Bílka. P. Ševčík pod tímto uměleckým

dílem už odpočívá. V Martínkově měl být postaven oltář, tesaný Bílkem, ale umělec nebyl katolík, konzistoř tedy nedovolila. Bílek – což jeho umění nepramení tam, kde mystika mu vdechla bratrský pozdrav? Kdo poznal hloubku jeho díla, rázem pochopí harmonii mezi tímto mistrem dláta a Březinou. V martínkovském kostele, vedle zázračného obrazu Panny Marie, k bývalé úctě vyzdviženého zásluhou P. Slavíka, jakou by tu byl duchovní páskou umělecký oltář! Před chrámem je pohřben P. Jedlička, všecka slova o něm jsou nevýmluvná; nejčistší člověk, kněz, lékař, byl zde farářem třicet let a Kosmák na něho vřele vzpomíná.

Nelze tu líčit náboženské převraty, jež *Horoucí* nebo také *Červený Martínkov* prožil od nejstarší katolické minulosti přes husitství, za českobratrských pánů z Roupova až zase k rekatolizaci, ani mluvit například o zaniklých dolech na železnou rudu ze sedmnáctého století. Proč však právě tato vesnice vykazuje řetěz velikých duší? Běží to od Georgia Posthuma Martinkovia Mora, jenž už v roce 1601 studoval na univerzitě, až po překladatele spisů Léona Bloy a ředitele kůru sv. Víta v Praze Otty Alberta Tichého, syna martínkovského nadučitele. Bloy, Florian (vydavatel Dobrého díla, který chodíval do Martínkova k příbuzným), Tichý – cítíte tu spojitost? Narodil se tu i Karel Bauer, básník samouk, a jeho syn, hudební skladatel František Bauer Martínkovský. Kdo by nevzpomněl na všechny ty kantory starého ražení, na proslulého muzikanta Rocka a jeho dceru Terezii, výbornou zpěvačku. Zemřela ovšem v chudobinci, snad na důkaz, že svět se ani za sto let příliš nezměnil. A přece. Už to tak vypadá, že ti, kteří tehdy žili, měli více smyslu pro krásu, tradici a harmonii než lidé dneška. Co tu staří vysázeli stromů, a kolik jich dvacáté století skácelo! U kostela zmizely vysoké topoly, staleté lípy se prý osvědčily jako dobré palivo. Bezcitná ruka nekultivovaných sáhla i po kaštanové památné aleji, po sličnosti květů, rozhořelých v červnu jako svíce, po stromořadí, vysázeném nadučitelem Tichým, kterého tak rádi jeho žáci vzpomínají, nešetříce přitom jeho odkazu. Vývoj, pokrok, modernizace?

Nad staletými lipami vyřčen rozsudek smrti proto, že „šćórají kořenama do teraso“, kostel obehnan železným plotem jako skladiště. Vám se to nelíbí? Je to praktické! „A te kaštane? Éno, dež vone ty haluze kór moc stínijó“ – a na zastíněné cestě je třeba pěstovat kaktusy, že?

Neškolení, novinami a rozhlasem nepoučovaní předkové tvořili; moderní občané, vyznavači koruny, odbourali by možná i kousek kostela – „éno, deť nemusí bét tak vysoké“ – jako zničili památnou románskou baštu pro trochu stavebního kamení. Racionalizace, účelnost – a jaká bída nepochopení toho, co i usouzeným robotníkům bylo nedotknutelné. Jak málo je ještě těch, kdo neztotožňují odkaz předků jenom s počtem měřic a božího dobytečka ve stáji, oč více by mohlo být opravdově kultivovaných po venkově celé naší vlasti. Či není v naší krvi láska ke stromům, k vysokým mohutným stromům, už z dob pohanských? Nebyla Vysočina pralesem, poznamenavším kraj s tajemstvími hlubokých strží, kam chodí jen měsíc spát, a lukami, polehlými posvátnou mlčenlivostí snů? Přece, přece jen jsi neporušitelné, zatichlé území vřesu a bříz. Nad bředami svítí hvězdy, ideály poutníkům za pravdou, láskou a krásou – oněm nehlučným, kteří nad hlubinnými prostorami času si podávají ruce, nedotčené prachem malosti. Jejich okruhu jsi ty, pastelové Horácko, nejlaskavějším domovem.

Z knihy *Vlčí dvůr*, vydal Akcent, Třebíč 1999

Anna Pammrová – žena s duší lesa (1860–1945)

Tato – ve své době velmi výjimečná – žena přišla na svět 29. června 1860 v hájovně v oboře Bažantnice mezi Náměští nad Oslavou a Kralicemi. Od šesti let žila v pěstounské rodině Novákových, byla zde velmi nešťastná (popisuje to ve své novele *Antieva*), přesto získala dobré vzdělání (znalost němčiny a zejména francouzštiny).

V roce 1888 se v Jinošově seznamuje s Otokarem Březinou. Sama první návštěvu popisuje takto: „Nevím, jak jsem se dostala na silnici. Měsíc svítíl a na zemi sněhový poprašek jako rozlité stříbro. Mraky se honily po obloze – svět byl ohromný, tak ohromný jako nikdy dosud. Bylo smutno, srdce smutno z toho nočního šera a žádné už příšery nezastavovaly moje kroky. Přijdu ke kříži, kleknu na kvádry, položím hlavu na zelenou mříž... Byla to tichá oběť? Tiché díkyvdání? Tichá prosba za jeho duši? Nevím...“ Jejich vzájemná korespondence, v níž si

třibili pohledy na svět, literaturu a filozofii, byla přetržena až básníkovou smrtí. Na popud Otokara Březiny Anna sama psala. Ve svých knihách jako *Alfa*, *Cestou k zářnému cíli* či *O mateřství a pamateřství* vyjadřovala svébytné názory na postavení žen, přírodu a náboženství.

Mezi jejími verši (viz výbor *Divočinu slov mi nech...*, Vetus Via 2000) najdeme i báseň přímo dedikovanou Otokaru Březinovi:

Skromně Vám,
bedlivý řešiteli dějinných svodů,
já – stopovatelka prokletí rodu –
podávám:

Myšlenky zamžené,
indukcí zpestřené –
náběhy smělé
hry neumělé...

Vidiny své
modrosivé
neodívám
v úhelny rám.
Známo jest Vám.

Vlohy liché
v době tiché
vzedmuly se,
větrem hnány
skláněly se.

Nevolány
mluvily k nám.

Helena Peschová

Třicet let obnovené Společnosti Otokara Březiny

Vraťme se trochu do historie společnosti. Po smrti Otokara Březiny v březnu 1929 založili přátelé, zastupitelé školy a města Výbor na uctění památky Otokara Březiny. V roce 1932 byl nad hrobem Otokara Březiny odhalen Bílkův pomník *Tvůrce a jeho sestra Bolest*

a Výbor na uctění památky Otokara Březiny se přejmenoval na Společnost Otokara Březiny. Do společnosti se začalo přihlašovat mnoho přátel a institucí z celé republiky. Existovala až do roku 1949, kdy jako u jiných podobných společností a spolků byla její činnost zastavena. Někteří členové a osobnosti se nadále starali o muzeum a hrob básníka. Podařilo se slavnostně vzpomenout v roce 1968 sté výročí básníkovy narození.

Po událostech 17. listopadu 1989 byla činnost společnosti obnovena. Již po prvních informacích o obnovení společnosti mohl stávající předseda Ferdinand Höfer svolat ustavující schůzi na 7. dubna 1990, kde oznámil, že společnost má 215 členů, z toho dvanáct zakládajících. Byly schváleny stanovy, zvolen výbor, čestní členové a nastíněna činnost společnosti. Hlavním úkolem bylo zachránit budovu muzea, která byla v majetku města a bez oprav chátrala. Mezi městským národním výborem a společností došlo k dohodě, že po stavební revizi statiky bude možné budovu opravit. Po stavebních opravách následovala práce členů společnosti na instalaci původního nábytku a na vybavení expozice zachovanými básníkovými věcmi. Byla otevřena studijní knihovna v přízemí budovy.

V srpnu 1993 se Muzeum Otokara Březiny znovu otevřelo. Nyní bylo na společnosti nadále propagovat básníkovy dílo. Mimo poznávací zájezdy po stopách Otokara Březiny to byly literární večery a besedy.

Velkým počinem bylo pořádání symposií včetně mezinárodních. První bylo nazváno *Otokar Březina a dnešek* a konalo se v říjnu 1995 v základní škole, které byl také vrácen název Základní škola Otokara Březiny. Sympozium *Otokar Březina 2003* v říjnu 2003 proběhlo v sale terreně jaroměřického zámku. Ve výstavní síni základní školy byla k desátému výročí otevření opraveného muzea v srpnu 1993 uspořádána výstava březinovského díla a jeho přátel. Vzácným návštěvníkem byl prezident Václav Havel.

Následovala tři mezinárodní symposia. První proběhlo v říjnu 2008 pod názvem *Otokar Březina 2008*, druhé, *Otokar Březina 2014*, se konalo v Praze na Karlově univerzitě. Třetí a zatím poslední symposium *Otokar Březina 2018* se uskutečnilo 15. září 2018 v Jaroměřicích nad Rokytnou za spolupráce s Ústavem české literatury

a komparatistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy u příležitosti básnických 150. narozenin. Ze všech sympozií byly vydány sborníky a s přednášejícími byli členové společnosti seznamováni v bulletinech. Pro všechny přednášející a hosty sympozií byly uspořádány hodnotné zájezdy březinovským krajem. Proběhly též besedy a literární večery se známými přáteli a znalci díla Otokara Březiny.

V roce 2018 před oslavami 150. výročí narození Otokara Březiny prošla budova muzea za finanční pomoci města a dotace z EU velkou stavební opravou. Stihla se do doby konání slavnostního sympozia 15. srpna. A tak můžeme dnes návštěvníky přivítat v upravených prostorách muzea. Průvodcovská služba v Muzeu Otokara Březiny je jedním z hlavních úkolů společnosti.

Helena Stejskalová a Ladislav Šabacký

Narodila se před sto lety

Naše vzpomínka patří paní Jiřině Lukšů. Narodila se 31. března 1920 v Jaroměřicích nad Rokytnou. Provдалa se za doktora Vladimíra Lukšů, syna Matěje Lukšů, soupevníka Otokara Březiny. A tak není divu, že dr. Vladimír Lukšů s paní Jiřinou po návratu do Jaroměřic v roce 1970 převzali starost o muzeum, jeho inventář a archiv s cennými březinovskými materiály. Po manželově smrti je paní Jiřina téměř dvacet let sama opatrovala. Tam nacházel Petr Holman podklady pro svá bádání, které nám přiblížil ve svých knihách o životě a práci Otokara Březiny. Na ustavující schůzi obnovené Společnosti Otokara Březiny 7. dubna 1990 byla paní Jiřina Lukšů spolu s dr. Jiřím Paukertem (básníkem Jiřím Kuběnou) a Petrem Holmanem jmenována čestnou členkou. Na výborových schůzích společnosti pomáhala svými znalostmi a radami. Dlouhá léta pečovala o básníkův hrob, na jaroměřickém hřbitově jsme ji mohli potkávat téměř denně. Ve stejném měsíci jako s básníkem Otokarem Březinou jsme se v březnu 2002 rozloučili s paní Jiřinou Lukšů.

Helena Stejskalová

Květiny pro Karla Čapka i zámeckou paní...

Málokdo ví, že si bratři Čapkové osazovali svou zahradu květinami také z Jaroměřic nad Rokytnou. Pro květiny si jezdili osobně, nechávali si je posílat poštou, stejně tak jako paní hraběnka z Vrchotových Janovic. Rostliny, kterými si krášlili své zahrady, pocházely z Vejtasova zahradnictví, jež bylo založeno před více než sto lety. Radost do našich zahrad přináší i dnes, díky pokračovateli rodu Vladislavu Vejtasovi.

Když vstoupím do vašeho zahradnictví, hned v úvodu mě přivítá starý reklamní poutač a letáčky z dob první republiky. Kdo začal se zahradničením?

Zahradnictví založil můj pradědeček Antonín Vejtasa v roce 1901 se svým bratrem. Nejdříve pěstovali zeleninu, což je rychloobrátkové zboží. Časem se však cesty bratrů „rozdělily“ a zahradničení se věnoval jen praděda. Ze vzpomínek prarabčiny Mařenky vím, že k nám chodily v neděli hospodyně pro čerstvou rebarboru na buchty. Když začala válka, praděda narukoval na Podkarpatskou Rus, kde ho potkalo veliké štěstí. Jeho velitel byl milovník rostlin a skalniček a ten si objednával i v době války časopis se zaměřením na zahradničení. Časopis docházel přes frontu až z Německa. Praděda si našel čas na jeho studium a ve volných chvílích se toulal po horách. Horská květena ho zaujala natolik, že zde začal rostliny sbírat, což se tehdy ještě mohlo, a posílal je vlakem prarabčince domů, která je doma udržovala.

A co se dělo s květinami po návratu z války?

Praděda se po válce zaměřil na pěstování květin a s rostlinami, které přežily cestu přes frontu, začal experimentovat. Dříve se skalničkám říkalo alpinky a trvalkám pereny, což znamenalo vytrvalý. Praděda měl pocit, že by měl tyto názvy trochu přiblížit českému lidu a dal jim názvy skalničky a trvalky. Nové názvy byly oficiálně poprvé použity v roce 1922, dokladováno je to v jedné knize Jaroslava Neumanna Horného.

Pradědeček nebyl jen autor nových názvů, ale je především znám díky kopretině Česká píseň.

Ano, tu vyšlechtil výběrem ze semenáčů již tehdy pěstované plnokvěté odrůdy, která však neměla tak pěkně stavěné květy jako

nový semenáč. Zahradník Oskar Smrž ji pojmenoval Česká píseň. Tento název jí dal proto, že půjde hrdě světem jako česká píseň. Na trh ji uvedl pan Vaněk, velkozahradník z Chrudimi. Za sazenici se tehdy dávalo 10 korun, což bylo velmi mnoho, protože v té době stály sazenice 3–4 koruny. Kopretina je specifická tím, že potřebuje přesazovat. My jsme dokonce o tuto kopretinu přišli, ale díky školcům v Litomyšli se nám podařilo ji získat zpátky.

Dívám se, že zde máte hodně historických propagačních materiálů a letáků.

Praděda byl jeden z prvních, který dvakrát ročně vydával katalog s perokresbami a fotografiemi. Jeho zahradnictví patřilo za první republiky k pěti největším, kde se pěstovaly trvalky a skalničky. Mezi jeho tehdejší kolegy patřil mj. i pan Karel Stivín z Černošic, předek známého hudebníka Jiřího Stivína. Musím říci, že praděda hodně inzeroval a propagoval své výpěstky, díky tomu se nám zachovalo mnoho materiálů.

Mezi vystavenými exponáty jsou i objednávky od bratrů Čapků. Jak se květiny z Moravy dostaly až do Prahy?

Karel Čapek jezdil navštěvovat do Jaroměřic Otokara Březinu, to tehdy ještě působil v *Lidových novinách* jako redaktor. Když v roce 1929 Březina zemřel, začal si Čapek objednávat sám a doporučoval nás dalším zájemcům o květiny. V době, kdy se Čapkům posílalo, osazovali zahradu u své nové dvojvily v Praze na Vinohradech. Ale každý si objednával zvlášť.

Pro naše rostliny si jezdila také hraběnka Sidonie Nádherná z Vrchotových Janovic, která rovněž měla hodně přátel a milovníků květin. Paní hraběnka byla velice pokroková žena. Jezdila autem, dokonce se účastnila i automobilových soutěží a vždy, když dorazila do našeho zahradnictví, vydala se sama hledat pradědečka po zahradě. Dochovala se nám od ní pohlednice jejího zámku s objednávkou s jejím rukopisem. Jezdil k nám také baron Wražda z nedaleké Police, knihovník Jiří Mahen z Brna a naše květiny se dostaly také až do Vídně do botanické zahrady. O dědečkovi se říkávalo, že je to zahradnické ASO.

Co si mám pod tím představit?

ASO byl kdysi obchodní dům, kde se prodávalo zboží levněji. Děda se snažil prodávat své rostliny levněji, a to proto, aby si zákazník mohl koupit více rostlin a tím byl větší obrat. Vejtasovo zahradnictví také bylo jedno z prvních, které rozesílalo rostliny. Díky tomu nám zde stojí ještě původní balírna. Všechno zboží se balilo do proutěných košů a vozilo se na nádraží, odkud vlakem putovalo za zákazníkem. Za další velice pokrokovou věc považuji v té době vybudování větrníku a nádrže na vodu. Dnes jsou to již technické památky, které nám připomínají pradědečkovu schopnost a pokrokovost.

Jak tak poslouchám, tak toho praděda stihl opravdu hodně. Jak ty sám pokračuješ v rodinné tradici?

Jsem rád, že ní pokračuji. Ze čtvrté generace jsem asi jediný zdědil „zelené geny“. Někdy mám pocit, že je ve mně uvnitř pradědeček, protože mám podobné nápady jako on. Zároveň je to i velký závazek, pokračovat v pradědečkově díle a udržet dobré jméno firmy, které dělají spokojení zákazníci.

A co Březina, známé osobnosti a Vejtasovo zahradnictví dnes?

Jednu paní z Březinovy společnosti napadlo, že by mohla vzniknout na nevyužívaném dvorku Březinova muzea skalka Karla Čapka. Chytil jsem se toho nápadu a vytvořil jsem skalku věnovanou Čapkovi. Jak je známo, Březina je básník symbolismu, a proto jsme zahradu v muzeu vytvořili v duchu samých symbolů. Například sbírka *Hudba pramenů* je vyjádřena zurčící vodou v prameništi a symbolicky jsou tam kameny z rodiště Karla Čapka – Malých Svatoňovic – i z rodiště Otokara Březiny, z Počátek. Musím říct, že to byla pro mne veliká pocta a výzva, podílet se na této skalce.

Letos děláme kytice na festival Petra Dvorského, který sponzoruje Skupina ČEZ, a tak se snažím do kytic zakomponovat i barvy sponzora. K hlavnímu sponzorovi festivalu mám velice blízko, protože jsem pracoval jako zahradník v Jaderné elektrárně v Dukovanech šest let a přiznám se, že vždy, když jedu kolem, rád se podívám na výsledky své

bývalé práce – vzrostlé stromy a keře v areálu elektrárny, které jsem zde s kolegy sázel, vždy potěší. (...)

Máš nějaký zahradnický sen?

Ano, mám. Ale ten je zatím nesplnitelný. Vytvořit z celé naší zahrady inspirativní a zážitkovou zahradu pro dospělé i děti, a k tomu ještě malé zahradnické muzeum. Máme totiž doma hodně materiálu po pradědečkovi a určitě by si to zasloužil. Muzeum by se dalo časem snad otevřít, ale proměnit celou naši zahradu v zážitkovou, to zatím bude jen snem. Ale mám velmi šikovnou manželku – zahradnici a tři šikovné děti, tak třeba ten sen proměníme ve skutečnost.

Zkrácený rozhovor Aleny Hostašové s Vladimírem Vejtasou přebíráme ze *Zpravodaje pro obyvatele regionu Jaderné elektrárny Dukovany*, ročník XXI, 2014, č. 3. Článek je uveřejněn se souhlasem redakce i autorky.

Jak nás postihl covid-19

V Muzeu Otokara Březiny obvykle začínáme s prohlídkami 1. dubna. V důsledku letošní karantény byly do konce května odloženy. Na březen bylo původně plánováno několik kulturních pořadů: 22. března se měla v ZŠ Otokara Březiny v Jaroměřicích uskutečnit vědomostní soutěž *Jak znáš Otokara Březinu* mezi jaroměřickou školou a ZŠ Otokara Březiny v Počátkách. Koordinátorka a učitelka zdejší školy Ing. Hana Jandová měla vše perfektně připraveno, akce však nemohla proběhnout. Dne 28. března se měla konat výroční schůze, pietní akt u hrobu Otokara Březiny, vernisáž výstavy *Josef Kapinus* a přednáška Mgr. Hasana Zahiroviče, Ph.D., *Přátelé Otokar Březina a Karel Čapek*. Všechny tyto pořady byly kvůli karanténě odloženy.

Pouze 30. června se otevřela v Muzeu Otokara Březiny výstava *Josef Kapinus*, již připravil a uvedl Mgr. Ing. Ivo Binder. Jeho úvodní řeč otiskujeme v tomto čísle bulletinu.

Helena Peschová

**SPOLEČNOST OTOKARA BŘEZINY
A MĚSTO JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU**

vás zvou v sobotu 12. září 2020

10.00 Pietní akt u hrobu Otokara Březiny

10.45 Druhá vernisáž výstavy v Muzeu O. Březiny

JOSEF KAPINUS

Výstavu uvede Mgr. Ing. Ivo Binder
kurátor moderního umění

14.00 Přednáška v restauraci Viola

KAREL ČAPEK – OTOKAR BŘEZINA

Mgr. Hasan Zahirovič, Ph.D.
člen Společnosti bratří Čapků
a Společnosti Otokara Březiny

15.15 Výroční členská schůze SOB

Zpráva o činnosti a o Muzeu Otokara Březiny,
hospodaření, plán činnosti, volba předsedy
a doplnění výboru, diskuse

**SPOLEČNOST OTOKARA BŘEZINY
A MĚSTO JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU**

vás srdečně zvou

v sobotu 26. 9. 2020 ve 14 hod.

na prezentaci antologie *Čtení o Otokaru Březinovi*
a badatelského projektu věnovaného Emilu Saudkovi
jako překladateli a vykladači díla Otokara Březiny

ČTENÍ O OTOKARU BŘEZINOVÍ
//
NALEZEN V PŘEKLADU

Přednáší

MICHAL TOPOR

Koná se v salonu restaurace Viola

Čas přednášky asi 55 min.

Děkujeme partnerům:

**Heleně Hortové Třebíč, městu Jaroměřice nad Rokytnou,
Dřevozpracujícímu výrobnímu družstvu Jaroměřice nad Rokytnou,
Vladislavu Motýlovi, MUDr. Janě Langáškové, Dr. Vrbové –
Lékárně Jaroměřice nad Rokytnou, MUDr. Janu Kousalíkovi,
MUDr. Blance Götzové, dr. Ivo Koudelkovi, Jiřímu Prokopovi,
Jaroslavu Frýdkovi a dalším drobným dárcům.**

Bulletin vydává výbor Společnosti Otokara Březiny v Jaroměřicích
nad Rokytnou, Březinova 46, 675 51, tel.: 603 760 768. IČO 44065841,
e-mail na předsedu Mgr. Jiřího Höfra: hofer.j@seznam.cz.,
e-mail na studijní knihovnu při Muzeu Otokara Březiny:
studijniknihovna@otokarbrezina.cz

Adresa našich stránek: **www.otokarbrezina.cz**

(nové webové stránky ještě doplňujeme)

Toto číslo sestavil výbor SOB, tisk Helena Stejskalová
a Blanka Nedvědická

Titulní strana: Josef Kapinus, autoportrét

**Prosíme o placení členských příspěvků,
číslo účtu: 226798166/0300**

Příspěvky do bulletinu č. 77 dodejte laskavě do 15. února 2021